

DNA je dedna snov

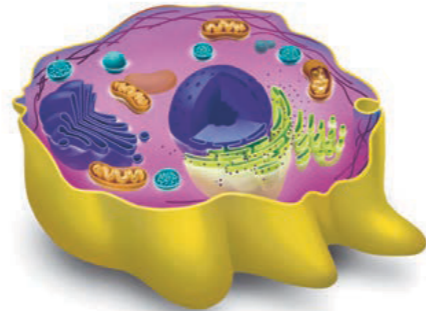
Kot si spoznal že v 8. razredu, je v vsaki celici dedna snov – **DNA**. V celicah evkariontov (glive, rastline, živali, človek) je dedna snov v **celičnem jedru**, kar jih razlikuje od prokariontov (bakterije, arheje), ki v svojih celicah nimajo izoblikovanega jedra – njihova dedna snov je **prosto v citoplazmi**.

Izraz **genetika** je prvi uporabil britanski biolog **William Bateson** (1861–1926) leta 1905.

Ob spodnji sliki različnih vrst celic ponovi zgradbo celice.

Evkariontski celici

živalska celica

rastlinska celica

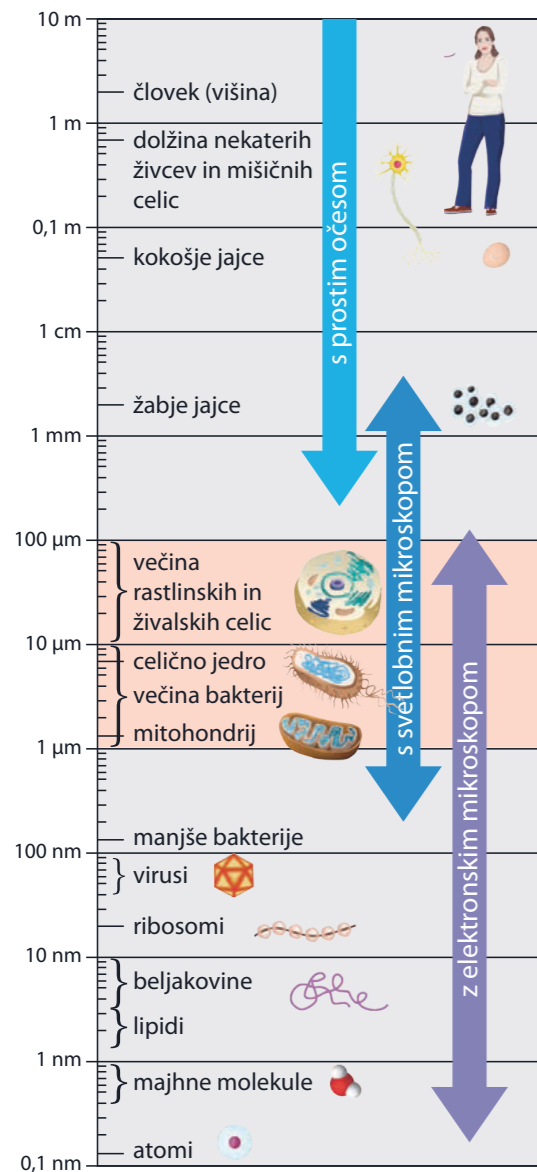
Prokariontska celica

bakterijska celica

Shema evkariontskih celic (živalske in rastlinske) ter prokariontske celice

Živalske in rastlinske celice so v povprečju velike okoli 10–100 μm . Prokariontske celice so bistveno manjše – v povprečju so velike okoli 1 μm (1 μm = 10^{-6} m = milijoninka metra). Sheme celic na sliki so nastale na podlagi slik, narejenih z elektronskim mikroskopom.

Švicarski zdravnik **Johannes Friedrich Miescher** je leta 1869 kot prvi izoliral snov iz celičnih jeder. Delal je v Nemčiji, na univerzi v Tübingenu, kjer so na fakulteti za naravoslovje raziskovali kemijo tkiv in izolirali molekule iz celic.

Miescher je tako kot prvi izoliral DNA, a da je to dedna snov, je znanstvenikom uspelo dokazati šele v 20. stoletju. Leta 1944 so **Oswald Avery**, v Kanadi rojeni ameriški zdravnik, **Colin MacLeod**, v Kanadi rojeni ameriški genetik, in **Maclyn McCarthy**, ameriški genetik, s kemijskimi metodami dokazali, da je DNA dedna snov. In leta 1952 sta to, da je DNA res dedna snov, z biološkim poskusom pokazala še ameriški bakteriolog **Alfred Hershey** in ameriška genetičarka **Martha Chase**.

Oswald T. Avery (1877–1955)

Colin MacLeod (1909–1972)

Maclyn McCarty (1911–2005)

Alfred Hershey (1908–1997)

Martha C. Chase (1927–2003)

ZANIMIVOSTI:

Ali veš, da dedna snov v evkariontskih celicah ni samo v jedru, pač pa imajo tudi kloroplasti in mitohondriji lastno dedno snov, pomembno za procese, ki potekajo v njih? Lastna dedna snov mitohondrijem in kloroplastom tudi omogoča, da se lahko njihovo število poveča neodvisno od delitve celice, v kateri so.

Za zelo radovedne:

Natančen opis postopka, s katerim je Miescher izoliral DNA, najdeš na spletni strani http://www.bizgraphic.ch/miescheriana/html/the_man_who_discovered_dna.html.

DNA lahko izoliraš tudi ti. Sledi navodilom na strani 22.

Miescherjeva naloga je bila izolirati in preučiti sestavo levkocitov – belih krvnih celic. Iz bližnje bolnišnice si je priskrbel povoje bolnikov z gnojnimi ranami, saj je v gnoju ogromno levkocitov. Povoje je za nekaj časa namočil v solno raztopino, tako da so se celice sprale z njih. Nato je povoje odstranil in solni raztopini s celicami dodal šibko bazično raztopino. Celice so se razkrojile in na dnu reakcijske posode se je pojavila usedlina, v kateri so bila jedra celic. Iz celičnih jeder je nato izoliral do takrat še neznan kemijsko snov, ki jo je poimenoval nuklein. Nuklein je našel tudi v drugih celicah, ki jih je raziskoval (npr. v spermi lososa).

Johannes Friedrich Miescher (1844–1895) in njegov laboratorij (1879)